

Elevmedvirkning i skolemiljøarbeidet

Alle elever skal lære å ta ansvar, delta og medvirke i et inkluderende fellesskap. Det kan bli mindre krenkelser og mistriivsel når elevene er aktive og medvirker i det forebyggende arbeidet for et trygt og godt skolemiljø.

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 01.08.2024

Elevmedvirkning innebærer at dere som jobber på skolen i høy grad, og ikke bare i enkelttilfeller, involverer elevene i aktiviteter og oppgaver som bidrar til et trygt og godt miljø. Dere må legge til rette for at elevene får medvirke, og samarbeide med dem i gjennomføringen.

Et trygt og godt skolemiljø kjennetegnes av at elevene opplever å bli lyttet til og tatt på alvor. Skolen skal legge til rette for aktiviteter og omgangsformer der elevene lærer å utvise dømmekraft når de ytrer seg om andre, og sørge for at de lærer å samhandle på forsvarlig vis i ulike sammenhenger. På den måten er elevmedvirkning og ansvar en kontinuerlig dialog om faglig og sosial læring. Denne dialogen kan bidra til å utvikle positive forventninger hos eleven, og bygge tillit mellom lærer og elev.

Gode erfaringer med faglig og sosial læring, styrker evnen til å medvirke positivt for seg selv og andre. Elevene får mulighet til å påvirke egen situasjon og læring, og de får trene på å samhandle til det beste for fellesskapet.

Det er alltid viktig at elevmedvirkning foregår under tydelig ledelse av dere ansatte. Spesielt i situasjoner der elever opplever å bli utsatt for mobbing eller andre krenkelser, må dere være varsomme med å gi elever ansvar for aktiviteter eller oppgaver alene.

For at elevene skal ha en reell mulighet til medvirkning, må de lære

- hva medvirkning innebærer
- hvorfor medvirkning er viktig
- hvordan de kan være med å medvirke

Medvirkning forutsetter medansvar. Elevene må få ansvar på områder de er i stand til å ta det. Får de for mye ansvar kan det oppleves utrygt og overveldende. For lite ansvar derimot, kan virke demotiverende og konfliktfremmende fordi de føler seg overstyrt og umyndiggjort. Dere som jobber på skolen, må balansere mellom å gi og ta ansvar i samhandling med elevene.

Medvirkning skal gjennomsyre skolens praksis

I arbeidet med å skape og opprettholde et trygt og godt skolemiljø, er det viktig at dere bygger en kultur for medvirkning. Dette er en prosess som tar tid og krever innsats fra hele skolen. I tillegg involverer den alle som har tilknytning til skolen.

Medvirkning skal være et viktig prinsipp i

- møtet med den enkelte elev
- klasserommet
- friminuttet
- samarbeidet med foreldre
- råd og utvalg
- skoleledelsen

Kjennetegn på medvirkning for den enkelte elev

- Eleven vet hvem hen kan henvende seg til når de ikke har det trygt og godt.
- Eleven opplever å bli tatt på alvor når hen forteller om mistrivsel, mobbing eller andre krenkelser.
- Elevene har selv vært med på å påvirke rutiner og tiltak som kan forebygge mobbing og andre krenkelser.

Kjennetegn på medvirkning i klasserommet

- Elevene får opplæring i, og en bevissthet om, hvordan hver enkelt bidrar til å skape et inkluderende klassemiljø.
- Elevene har lært å si ifra om, og stå imot, krenkelser av seg selv og andre.
- Elevene har en "vi- følelse" som de viser gjennom empatiske handlinger.
- Aktiviteter som skaper glede og tilhørighet er en viktig del av livet i klassen.

Kjennetegn på medvirkning i friminuttene

- De ansatte er synlige og tilstedeværende, og støtter elevene ved behov.
- Alle ansatte, elever og foreldre kjenner til forventningene til voksenrollen i friminuttene.
- Det finnes varierte aktivitetsmuligheter for alle elever, der de ansatte tilrettelegger for å skape og opprettholde vennskap.
- De ansatte stopper og håndterer mobbing og andre krenkelser umiddelbart.

Kjennetegn på medvirkning i samarbeidet med foreldre

- Jevnlige elevsamtaler er utgangspunktet for foreldresamarbeidet.
- Alle foreldre kjenner til elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø.
- Alle foreldre vet hvem de kan henvende seg til når barnet ikke har det trygt og godt.
- Foreldreutvalget ved skolen medvirker i å få på plass gode rutiner og prosesser for forebyggende mobbearbeid.

Kjennetegn på medvirkning i råd og utvalg

- Alle brukermedvirkningsorganer er lett tilgjengelige og synlige i livet på skolen.
- Elevrådets involvering i skolens arbeid for et trygt og godt miljø er tydelig, og elevene har en reell gjennomslagskraft.
- Elevrådskontaktens rolle i arbeidet for et trygt og godt miljø er tydelig for elever, ansatte og foreldre.

Kjennetegn på medvirkning hos skoleledelsen

- Ledelsen lytter til elevene og inkluderer dem i avgjørelser som angår dem selv.
- Skolen har tydelige strukturer som ivaretar hver enkelt elevs mulighet til medvirkning.
- Ansatte, elever og foreldre vet hva de kan forvente av ledelsen hvis en elev ikke har det trygt og godt.
- Ledelsen er synlige på skolen slik at det er lett for elevene å ta kontakt hvis de ikke har det trygt og godt.
- Ledelsen er opptatt av å utvikle de ansattes kompetanse om elevmedvirkning.

Referanser

Ertesvåg, S & Roland, E (2014) Professional cultures and rates of bullying. School Effectiveness and School improvement 1-20

Støen, J og Midthassel, U (2015): Skolekulturen og implementeringsarbeidet I: Roland, P og Westergård E (red): Implementering. Oslo: Universitetsforlaget

Filmer

- [Film: Elevmedvirkning](#)

Relevante ressurser

- [Kompetansepakke om trygt og godt skolemiljø](#)

Regelverk

- [Opplæringsloven § 10-2](#)
- [Opplæringsloven § 10-4](#)

Refleksjonsspørsmål

- Hvordan legger vi til rette for elevmedvirkning?
- Hva er våre styrker for å legge til rette for elevers medvirkning i skolens arbeid for et trygt og godt skolemiljø?
- Hva er våre utfordringer for å legge til rette for elevers medvirkning i skolens arbeid for et trygt og godt skolemiljø?